

maqсад – talabalarning faol ishlashi va mustaqil fikrlashi, o'zini o'zi baholash va boshqalarning fikrlarini hurmat qilish, mustaqil ishlash hamda guruhda ishlash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

- 1-mavzu. Mehnat va uning jamiyat taraqqiyotida tutgan o'ri.
 - 2-mavzu. Mehnat iqtisodiyoti mehnat haqidagi fan.
 - 3-mavzu. Mehnat bozori: mohiyati, shakllanishi va rivojlanishi. Mehnat bozorining modellari.
 - 4-mavzu. Mehnat bozorida mehnat resurslariga bo'lgan talab va taklif. Mehnat resurslari taklifini miqdor jihatdan hisoblash tajribasi.
 - 5-mavzu. Mehnat resurslari va ularning shakllantirishi.
 - 6-mavzu. Mehnat potentsiali.
 - 7-mavzu. Inson kapitali va inson taraqqiyoti.
 - 8-mavzu. Ish bilan bandlik: nazariya va amaliyot. Aholining ish bilan bandligi, uning asosiy turlari va shakllari.
 - 9-mavzu. Mehnat bozorida raqobatchilik bo'lmagan aholining ish bilan bandligi.
 - 10-mavzu. Mehnat bozorida mehnat resurslarining mobilligi va migratsiyasi.
 - 11-mavzu. Ish bilan beqaror bandlik: shakllari, imkoniyatlari va muammolari.
 - 12-mavzu. Mehnat bozorida davlatning ish bilan bandlik siyosati
 - 13-mavzu. Ishsizlik: uning sabablari va xususiyatlari. Ishsizlik ko'rsatkichlari va uni aniqlash usullari.
 - 14-mavzu. Mehnatga bo'lgan rag'bat, motivatsiya va haq to'lashni tashkil etish
 - 15-mavzu. Mehnat samaradorligi va uning omillari. Mehnat unumdorligi va ish haqining nisbati.
- Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim ma'ruza, seminar(amaliy, laboratoriya) (Izoh: o'quv reja asosida keltiriladi) mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan

tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etish tavsiya etiladi:

- mavzularni normativ-huquqiy hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;
 - mavzular bo'yicha referat tayyorlash;
 - seminar va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish;
 - ilmiy maqola va tezislarni tayyorlash;
 - fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash;
 - nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash;
 - amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish;
 - o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish va boshqalar.
- Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni, o'qitishning interfaol usullarini qo'llash talaba tomondan mustaqil tanlanadi. Talabalarning mustaqil ta'limni tashkil etish tizimli tarzda, ya'ni uzluksiz va uzviy ravishda amalga oshiriladi. Talaba olgan nazariy bilimni mustahkamlash, shu bilan birga navbatdagi yangi mavzuni puxta o'zlashtirishi uchun mustaqil ravishda tayyorgarlik ko'rishni kerak.

Mustaqil ish uchun tavsiya etilgan mavzular

1. Mehnatni tashkil etishni takomillashtirish muammolari.
2. Mehnat bozorini faoliyat ko'rsatishning iqtisodiy mexanizmi.
3. Mehnat resurslarining shakllanishi va ulardan foydalanish muammolari.
4. Mehnat resurslari balansini ishlab chiqish metodikasi.
5. Mehnat bozorini shakllanishi va rivojlantirish muammolari.
6. Aholi farovonligini oshirishda aholini ish bilan bandligini ta'minlash va ishsizlikni kamaytirish muammolari.
7. Korxonada mehnat unumdorligi: tahlil qilish, rejalashtirish.
8. Korxonaning ish haqi tizimi: tahlil qilish, rejalashtirish va prognozlash tizimi
9. Aholi farovonligini oshirishda aholining turmush darajasi va

ko'rsatkichlar. Mehnatda aylanna mablag'lar samaradorligini ifodalovchi ko'rsatkichlar

10- Mavzu. Mehnat bozorida mehnat resurslarining mobiligi va migratsiyasi.

Kadrlar siyosati va uning mehnat faoliyatidagi roli. Kadrlar tarkibi va tuzilmasi. Kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo'yish. Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash. Mehnat mehnat salohiyati samaradorligini baholash mezonlari. Mehnat salohiyatini ifodalovchi ko'rsatkichlar, ularning tasnifi va aniqlash yo'llari. Mehnat va uning unumdorligini oshirish kontseptsiyasi. Mehnatga haq to'lashning qoidalari, shartlari va mehnatda ish haqini tartibga solish.

11- Mavzu. Ish bilan beqaror bandlik: shakllari, imkoniyatlari va muammolari.

Xarajatlar tushunchasi va ularning tasniflanishi. Moddiy xarajatlar. Mehnat xarajatlari. Ishlab chiqarish xususiyatiga ega bo'lgan ustama xarajatlar. Foyda va uning shakllanish manbalari va taqsimlanish tartibi. Rentabellikning mohiyati va asosiy ko'rsatkichlari. Rentabellikning qo'shimcha ko'rsatkichlari. Mehnat sof foydasining taqsimlanish tartibi.

12- Mavzu. Mehnat bozorida davlatning ish bilan bandlik siyosati.

Davlatning baho siyosati va uni amalga oshirish zaruriyati. Baho - iqtisodiy kategoriyasi sifatida. Baho va baholashning mohiyati, ahamiyati va zaruriyati. Bahoning funktsiyalari, turlari va tuzilmasi. Uning boshqa iqtisodiy kategoriyalar bilan bog'liqligi. Baholashni yaxshilashning asosiy yo'nalishlari. Tovar sotishni ko'paytirish. Maksimal foyda olish. Mehnatlarning muayyan mavqecini saqlab qolish.

13- mavzu. Ishsizlik: uning sabablari va xususiyatlari. Ishsizlik ko'rsatkichlari va uni aniqlash usullari.

Sifat tushunchasi va uni oshirish zaruriyati. Mahsulotni ishlab chiqarish va iste'mol xossasi va uning texnikaviy darajasi. Mahsulot (xizmatlar) sifatining tavsifi. Mahsulot sifati ko'rsatkichlari...

Mahsulot sifatini oshirish yo'llari. Mahsulot sifatini yaxshilashni iqtisodiy rag'batlantirish. Standartlar va standartlashtirishning mohiyati, ahamiyati va vazifalari. Xalqaro ISO 9001 standartlari. Sertifikatlar va sertifikatlashning mohiyati va ahamiyati. Attestatsiya va nazorat etish masalalari.

14- Mavzu. Mehnatga bo'lgan rag'bat, motivatsiya va haq to'lashni tashkil etish.

Mehnat investitsiyalarining mohiyati va manbalari. Investitsiyalar mehnat ishlab chiqarish salohiyatini rivojlantirish va mustahkamlash vositasi sifatida. Mehnatda investitsiyalashning asosiy manbalari va yo'nalishlari. Mehnatda kapitallashgan investitsiyalar. Mehnatda kapitallashgan investitsiyalarni baholash va qayta baholash. Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash. Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash uslublari. Mehnatda investitsiyalar portfelini shakllantirish. Kapital qo'yilmalar bo'yicha investitsiya qarorlarini tayyorlash. Investitsiyaga doir pul oqimlari va ularni diskontlashtirish

15- Mavzu. Mehnat samaradorligi va uning omillari. Mehnat unumdorligi va ish haqining nisbati.

Mehnat xavfsizligini ta'minlashning maqsadi, vazifalari va tamoyillari. Mehnat xavfsizligini ta'minlashning tashkil etish va boshqarish. Mehnat xavfsizlik xizmatlari, uning tuzilishi va vazifalari. Mehnatning tijorat sirlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarda ma'ruzada bayon qilingan nazariy bilimlarni mustahkamlash, fan bo'yicha olingan bilimlarni kengaytirish va chuqurlashtirish, talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish va bilish qobiliyatlarini o'stirish, nazariy o'qitish jarayonida egallangan bilimlarning amaliyotga tadbir etilishiga alohida e'tibor qaratiladi.

Tavsiya etilgan adabiyotlar ma'lumotlari yordamida mavzuga oid bilimlarni mustahkamlash va ko'nikmalar shakllanishiga erishish ko'zda tutiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyaning interfaol usullari yordamida o'tkazilgan seminar mashg'ulotlaridan asosiy

II. ASOSIY NAZARIY QISM (MA'RUZA MASHG'ULOTLARI)

1-Mavzu. Mehnat va uning jamiyat taraqqiyotida tutgan o'rni.
"Mehnat iqtisodiyoti"-iqtisodiy fanning tarkibiy qismi va bilimlar sohasi tarkibiy qismi. "Mehnat iqtisodiyoti" kursining mazmuni, vazifalari va boshqa fanlar bilan aloqasi.
"Mehnat iqtisodiyoti" fanining boshqa fanlar kabi o'rganish funktsiyasini bajarishi. Uning predmeti, o'rganish usullari va metodologik asoslari.

2- Mavzu. Mehnat iqtisodiyoti mehnat haqidagi fan.
Milliy iqtisodiyotning rivojlanishida mehnatning o'rni va roli. Ishlab chiqarishning asosiy bug'uni sifatida — mehnatning xususiyatlari. Mehnatning belgilari, funktsiyalari va vazifalari. Mehnatlarni tasniflash. Mehnat tuzilmasi va uni belgilovchi omillar.

3- Mavzu. Mehnat bozori: mohiyati, shakllanishi va rivojlanishi. Mehnat bozorining modellari.
Mehnatni tashkil qilish tamoyillari. Mehnatlarning davlat tomonidan ro'yxatga olinishi va ularni qo'llab-quvvatlash maqsadida yengilliklar berilishi. Tadbirkorlik sub'ektlarini davlat ro'yxatidan o'tkazish uchun taqdim etiladigan hujjatlar.

4- Mavzu. Mehnat bozorida mehnat resurslariga bo'lgan talab va taklif. Mehnat resurslari taklifini miqdor jihatdan hisoblash tajribasi.

O'zbekistonda davlat tomonidan yuritilayotgan iqtisodiy siyosatning asosiy vazifalari. Mamlakatda tadbirkorlik muhiti. Tadbirkorlik muhitiga ta'sir etuvchi omillar. Tadbirkorlik xavf-xatarlari. Mehnatlarning iqtisodiy inqirozga va bankrotlikka yuz tutishining olidini olish yo'llari.

5- Mavzu. Mehnat resurslari va ularning shakllantirilishi.
Mehnat faoliyatini boshqarishning zaruriyati, maqsad va vazifalari. Boshqaruvning tashkiliy tuzilmalari va funktsiyalari. Mehnatni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari. Mehnatni boshqarishni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.

6- Mavzu. Mehnat potentsiali.

Mehnat faoliyatini rejalashtirish va bashorat qilishning zaruriyati, tamoyillari va vazifalari. Hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti sharoitida rejalashtirish va bashorat qilishning iqtisodiy tabiati va ob'ektiv zaruriyati. Mehnatda rejalashtirishning uslubiy asoslari, tamoyillari va vazifalari. Mehnat ishlab chiqarish dasturini tayyorlash.

Rejalashtirish texnologiyasi va mehnat rejaları tuzilmasi. Biznes-reja, uning mazmuni va ishlab chiqish tartibi. Mehnatlarda rejalashtirish va bashorat qilish.

7- Mavzu. Inson kapitali va inson taraqqiyoti.

Samaradorlik — mehnat ishlab chiqarish faoliyatida muhim o'lchov birligidir. Xo'jalik yuritish samaradorligining mezon va ko'rsatkichlari. Mehnat faoliyati samaradorligini oshirish yo'llari va omillari.

8- Mavzu. Ish bilan bandlik: nazariya va amaliyot. Aholining ish bilan bandligi, uning asosiy turlari va shakllari.

Mehnat asosiy fondlarining mohiyati, tarkibi va tuzilmasi. Mehnatda asosiy fondlarning eskirishi, ularni baholash va ta'mirlash. Asosiy fondlardan foydalanishni yaxshilash yo'llari va ko'rsatkichlari. Mehnatning ishlab chiqarish quvvati. Mehnatda asosiy vositalar holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Mehnatda asosiy vositalar bilan ta'minlanganlikni ifodalovchi ko'rsatkichlar. Mehnatda asosiy vositalar samaradorligini ifodalovchi ko'rsatkichlar.

9- Mavzu. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lmagan aholining ish bilan bandligi.

Mehnat aylanma mablag'larining mohiyati, tarkibi va normalashtirishlari. Aylanma mablag'lar tushunchasi, iqtisodiy tabiati va ularning mehnat faoliyatidagi ahamiyati. Aylanma mablag'larning tuzilmasi va harakati hamda ularning mehnat iqtisodiyotiga ta'siri. Aylanma mablag'larni normalashtirish. Aylanma mablag'lardan foydalanish ko'rsatkichlari va ularning aylanishini tezlashtirish yo'llari. Mehnatda aylanma mablag'lar holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Mehnatda aylanma mablag'lar bilan ta'minlanganlikni ifodalovchi

<p>daromadlar, hamda ularni davlat tomonidan tartibga solish muammolari.</p> <p>10. Mehnatga bo'lgan munosabat va mehnat natijalaridan qoniqish muammolari.</p> <p>11. Islohotlarni chuqurlashtirish sharoitida aholini ijtimoiy muhofaza qilish muammolari</p> <p>12. Xalqaro mehnat tashkiloti. Ijtimoiy mehnat munosabatlarini tartibga solish.</p> <p>13. Aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimini rivojlantirish.</p> <p>14. Ijtimoiy institutlar va xodimlarni ijtimoiy muxofaza qilish mexanizmi.</p> <p>15. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar mexnatdan foydalanish xolatini taxlili.</p> <p>16. Xodimlarni boshqarish samaradorligini oshirish.</p> <p>17. Korxonada qo'llaniladigan mukofotlash tizimining tahlili va uni takomillashtirish.</p> <p>18. Yoshlarni ish bilan ta'minlashning iqtisodiy mexanizmlari.</p> <p>19. Xorijda ish xaqini tashkil etish.</p> <p>20. Xalqaro mehnat tashkilotining faoliyatini tashkil etilishi.</p>	<p>3. Fan o'qitilishining natijalari. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mehnat jaraenlarini tashkil etishni; davlatning ish bilan bandligi siyosati; aholini ish bilan bandligining nazariy asoslarini; mehnat bozorining shakllanishi va rivojlanishi qonuniyatlarini; aholini ish bilan bandligini tartibga solish usullarini; mehnat salohiyati va uning shakllanishi; mehnat resurslari balansi va uning tarkibiy tuzilishi haqida tasavvurga ega bo'lishi; - mehnat bozorini tahlil qilish va istiqbollashtirish uslubiyatini; mehnat unumdorligini o'lchash usullari va ularni qo'llanish soxasini; aholini turmush darajasi, daromadlari va uni davlat tomonidan tartibga solish yo'llarini; iqtisodietni modernizatsiyalash sharoitida mehnatga haq to'lash tizimlarini tashkil etishni; aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimini; bozor munosabatlarini tizimida mehnatni boshqarishni bilishi va ulardan foydalana olishi; mehnat bozoridagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida joriy mehnat bozorini tahlil qilish va xulosalar chiqarishni;
--	--

<p>statistik ma'lumotlar asosida aholini ish bilan bandligi holatini tahlil qilish va istiqbollashtirishni; ishsizlikni kelib chiqish sabablarini aniqlash, uning oldini olish chora-tadbirlari va kamaytirish yo'nalishlarini; ishchi kuchi talab va taklifni aniqlashni; ishchi kuchi qiymatini va bahosini belgilashni; ishchi kuchiga talab va taklifni istiqbollashtirishni; mehnat bozorini sosialogik tadqiq etish asosida xulosalar chiqarish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p>	<p>4. Ta'lim texnologiyalari metodlari.</p> <ul style="list-style-type: none"> o ma'ruzalar; o real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; o esse, tezis va maqolalar yozish; o vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadilar) yechish; o seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); o kichik guruhlarda ishlash; o loyiha ishi bajarish; o mustaqil ishlarni bajarish; o turli darajadagi testlarni yechish; o so'rov o'tkazish
<p>5. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>	<p>6. Asosiy adabiyotlar.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abdurahmonov Q.X. va boshqalar. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2014. - 416 b. 2. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodietni (nazariya va amaliyet). Darslik. – T.: «FAN», 2019 yil. - 670 b. 3. Щипанова Д.Г., Мелкумова М.В. Экономика труда. Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2015. – 332 с. 4. Федорова Н.В. Экономика труда. – М.: КНОРУС, 2016. – 232 с. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 25 fevraldagi

“O‘zbekiston Respublikasining xalqaro reytinglar va indekslardagi o‘rmini yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 yanvardagi “2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini «Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida”gi PF-5635-son Farmoni // www.lex.uz

7. Mirziyoyev SH.M. “2019 yil uchun mo‘ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi”. // Xalq so‘zi. 2018 yil 29 dekabr.

8. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash – yurt taraqqi‘ti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b

9. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.

10. Inson taraqqiyoti. Darslik. I.f.d., prof. Q.X. Abdurahmonov tahriri ostida. – T.: Fan va texnologiya, 2014. – 476 s.

11. Корнейчук, Б. В. Рынок труда : учебник для академического бакалавриата / Б. В. Корнейчук. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2018. – 287 с.

INTERNET SAYTLARI:

12. <http://www.mehnat.uz>— O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining rasmiy sayti.

13. <http://www.minecon.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy va sanoat vazirligining rasmiy sayti.

14. <http://www.mf.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining rasmiy sayti.

15. <http://www.edu.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining rasmiy sayti.

16. <http://www.markaz.uz>- O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus vazirligi O‘rta maxsus, kasb-hunar ta‘limi markazining rasmiy sayti

17. <http://www.stat.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Statistika bo‘yicha davlat qo‘mitasining rasmiy sayti.

18. <http://www.migration.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi Tashqi migrasiya

masalalari bo‘yicha agentlikning rasmiy sayti.

19. <http://www.lex.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining qonunchilik hujjatlari sayti.

20. <http://www.ilo.org> – Xalqaro mehnat tashkilotining rasmiy sayti.

21. <http://www.undp.uz> – Birlashgan Millatlar Tashkiloti Taraqqiyot dasturining (PROON) O‘zbekiston Respublikasidagi vakolatxonasi sayti.

22. <https://www.iom.org> – Migrasiya bo‘yicha xalqaro tashkilotning rasmiy sayti.

7 Fan dasturi Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filialining 202_yil __avgustdagi №__ sonli Kengashida tasdiqlangan

8 **Fan/modul uchun ma’sullar:**
 R. Xudoyorov - “Ijtimoiy va iqtisodiy fanlar” kafedrasida katta o‘qituvchisi.
 Y. Azimov - “Ijtimoiy va iqtisodiy fanlar” kafedrasida katta o‘qituvchisi.

9 **Taqrizchilar:**
 R. Xidoyatov – Jizzax politexnika instituti “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasida dosenti.
 B. Muxtorov – “Ijtimoiy va iqtisodiy fanlar” kafedrasida dosenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi.